

Kirker i Almindelighed. Det hedder i Lovgivningen, at de bornholmste Kirker eje sig selv. Dette her, at en Kirke eller i det hele en bød Genstand ejer sig selv, er, forekommer det mig, noget ulogisk. Ligesom det i Valles Lærebog hedder, at Verden kan ikke være bleven til af sig selv, lige saa lidt som et Hus eller en By kan bygge sig selv, burde det vistnok ogsaa hedde, eller en Ting kan eje sig selv. Men det hedder nu en Gang i Loven, at vi have Kirker, der eje sig selv. Naar man saa imidlertid spørger: Hvem raader over disse Kirker? Saa er det Ministeriet, der bestemmer, hvad der skal restaureres; men det er ikke Ministeriet, som betaler Udgifterne; dem paaligner man Menighedens Medlemmer i Genhold til den gamle Lovbestemmelse i Danste Lovs 2—22—64, hvor det hedder: „Naa Kirker ved sin egen Indkomst ej hjælpes, da skal Kirkens Forvar overveje og betænke, ved hvad Middel den hjælpes kan, om de andre Kirker, som ere under hans Tilsyn og ere ved Evne og Forraad, kunde komme den til Hjælp med Laan og Forstrækning, eller og om den kan hjælpes med Sognemændenes Tilskud eller og paa andre Maader“. Det er altsaa denne Bestemmelse, man har benyttet „ved Sognemændenes Tilskud“; men derimod ved det sidste „i andre Maader“ har man ikke tænkt paa, at f. Eks. Statsklassen kunde være med til at hjælpe den, navnlig naar det drejer sig om meget store Udgifter, i alt Fald ikke før Aaret 1888. Da indrømmede Ministeriet — det findes i Anmærkningen til Finansloven for 1889—90 om et Tilskud af 12,000 Kr. til Opførelse af Øster Mariæ Kirke paa Bornholm, Sp. 1290 — at „det vilde være haardt“, at „skulle paalægge Sognebeboerne i Forening hele Udgiften ved den ønskede Udvidelse og Omlægning af Kirken“ og erklærer saa, at det er „højest tvivlsomt“, hvorvidt dette kan gennemføres ved Tvang. Og dog er det Standpunkt, Ministeriet for har staaet paa, og som man fra Amtets eller Amtsrådets Side har indtaget over for de Sogneraad, der ikke vilde paatage sig godbilligt at garantere for Laan, naar deres Kirker skulde udvides og ombygges, det Standpunkt: saa tvinge vi Jer dertil. Det er kommet saa vidt, at Amtsrådet har villet tvinge et Sogneraad til at garantere under en daglig Mulkst af 4 Kr. for hvert Medlem. Derjom Sogneraadet tidligere havde set, at Ministeriet selv indrømmer, at det er højest tvivlsomt, om det i Genhold til Danste Lov kan tvinge dem, saa er jeg aldeles sikker paa, at dette Sogneraad ikke vilde have skrevet under den Gang;

men man mente jo, at naar man sagde nej, saalænge man kunde, indtil man begyndte at tale om Tvang ved Mulkst, saa havde man gjort, hvad man kunde. Til sidst skrev man saa under paa at optage et Laan til 5 pCt. Rente og 2 pCt. Afdrag — altsaa et dyrt Laan. Saaledes gif det for dette Sogns Vedkommende i 1877. Der blev foretaget en betydelig Udvidelse, som kostede 12,238 Kr., og de maatte da optage et Laan paa 10,000 Kr. à 7 pCt., 5 pCt. Rente og 2 pCt. Afdrag. Siden, i 1881, blev selve Kirketaarnet „udsat“ til Restauration og Ombygning. De traf det ud til 1886; havde de ventet 2 Aar til og set, at Ministeriet selv erkendte, at det var højest tvivlsomt, om de kunde tvinge dem dertil, saa vilde de formentlig ikke have gjort det. Men de kom et Par Aar for tidligt, de traf det ikke længe nok ud alligevel. Altsaa, dette Taarns Restauration har kostet 15,463 Kr., foruden 4,966 til nødvendige Udgifter, saaledes at Kirkens Gæld nu steg til 26,700 Kr.; i det hele har Kirkens Udgifter til Nybygning og Restauration i disse Aar kostet 32,757, og siden den Tid har man paalagt Menighedens Medlemmer at udrede Renter og Afdrag af disse Laan, og disse Udgifter have ikke været smaa. I 1886 1,746 Kr. i 1887 1,324 Kr., og i de sidste Aar gennemsnitlig 1,600 Kr. Dette har Sogneraadet maattet udrede gennem Ligning i Renter og Afdrag paa disse Laan, som man har tvunget dem til at optage paa over 32,000 Kr. Jeg tror, at det her gælder, hvad Ministeriet selv har skrevet et Par Aar efter, at det vilde være haardt at paalægge Sognebeboerne en saadan Bygde. Det har i alt Fald været haardt for dette Sogn; derfor ere de vel komne med deres Andragende. Og derjom man ser hen til, hvorledes et saadant Sogn er stillet, saa haves der 291 Tdr. Hartkorn i Sognet, naar man tager alle Ejendomme med paa over 1 Td., og Gælden paa disse Ejendomme er 1,206,000 eller 4,000 Kr. pr. Td. Hartkorn. Men naar det saa skal udrede til Renter og Afdrag paa disse Kirke-laan 1,600 Kr. om Aaret, som det gennemsnitlig har været i de sidste 4—5 Aar, saa bliver det 5 Kr. pr. Td. Hartkorn, naar man tager alle med paa 1 Td., og det er ikke saa ganske lidt. Derfor beklager jeg, at Ministeriet ikke har ment at kunne gaa med til at refundere denne Kirke det, som der andrages om — det er jo ikke mere end 6,000 Kr. — naar det kan oplyses, at en Udgift af 6,500 Kr. har denne Kirke haft alene af Kunstneriske og arkæologiske Hensyn. De have faaet af Bornholms Kirkefond 600 Kr.; det er det hele. Men altsaa, 5,900